

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA İŞSİZLİK KAYGISI

*Salih DURSUN**
*Serpil AYTAÇ***

Özet

Bu çalışma, üniversite son sınıfta eğitim gören öğrencilerin, durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini tespit ederek; iş bulma ümidi, iş önceliği ve iş deneyimi ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini, üniversite son sınıfta eğitim gören, farklı fakülte ve meslek yüksek okullarından 315 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından (1964) geliştirilen, Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılan "Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırma verileri, bilgisayarda SPSS programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans dağılımları, t testi, F testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucu öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri sırasıyla, $41,67 \pm 10,60$ ve $42,08 \pm 8,53$ olarak bulunmuştur. Ayrıca, analizler sonucu elde edilen bulgulara göre, iş bulma ümidi, iş önceliği durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında; iş deneyimi ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

***Anahtar Sözcükler:** İşsizlik Kaygısı, İş Bulma Ümidi, İş Deneyimi, Durumluk-Sürekli Kaygı*

Abstract

This study, seniors in the education of the students (last year of students), state and trait anxiety levels to detect, on hope of finding a job, job priorities and work experience with state and trait anxiety levels, a relationship between whether

* Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

** Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

or not to identify was conducted. The sample of this research, studying at the university last year, 315 students from different faculty and vocational high schools constitutes. In this study, in order to determine to state and trait anxiety levels of the students', Spielberger State-Trait Anxiety Inventory which was developed by Spielberger and their friends (1964), and Turkish reliability and validity studies by Öner and Le Compte (1983) was used as a data collection tools.

The data were analysed by SPSS program. Evaluations of data, frequency distributions, *t* tests, *F* tests were used. The result of analysis means state and trait anxiety levels of students were, 41.67 ± 10.60 and 42.08 ± 8.53 , points respectively. In addition, according to the findings of analysis results, the hope of finding job, job priority, and a work experience statistically significant relationship between trait-state anxiety levels were determined.

Key Words: *Unemployment Anxiety, Hope of Finding a Job, Work Experience, State-Trait Anxiety.*

1. GİRİŞ

Ülkemizde üniversiteye giren öğrencilerin kaygıları sınav öncesinde başlamakta ve üniversiteli olmalarıyla kaygıları bitmemekte, öğrenim hayatı boyunca da birçok faktör kaygıları üzerinde etkili olmaktadır. Üniversite öğrenimi süresince öğrenimin görüldüğü şehirden, sosyo-ekonomik düzeye, üniversite ortamındaki ilişkilerden, barınma sorununa kadar birçok faktör öğrencilerin kaygıları üzerinde etkili olmaktadır. Ancak okul hayatının son yıllarında üniversite öğrencilerinde, en büyük kaygı kaynağı gelecek endişesi ve bununla bağlantılı olarak bir iş sahibi olma diğer bir ifadeyle “işsizlik kaygısı” baş göstermeye başlamaktadır. Özellikle gençler ve üniversite mezunları arasında işsizliğin yaygın olması bu kaygı düzeyinin daha da artmasına neden olabilmektedir. Dökmen (1989) , üniversite 1.sınıf öğrencilerinin daha çok üniversite ve yurt yaşamına uyum sorunlarının ön plana çıktığını, son sınıf öğrencilerinin ise gelecek kaygısı, iş bulma endişesinin ön planda olduğunu belirtmektedir (Aktaran Koç ve Polat, 2006: s:3).

Üniversite eğitimi, çeşitli sektörlerde iş görecekteler temel eğitimden geçirerek iş dünyasına hazırlamaktır. Ancak üniversite sayılarının hızla çoğalması, mezun sayılarının hızla artması, işe giriş önceliği konusunda binlerce gençle rekabet edebilecek düzeyde kendilerini yetiştirmenin öneminin giderek kavranması, hele ülkede baş gösteren işsizlik sorununun varlığı gençlerin işsizlik kaygılarının daha da fazlasıyla ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Üniversite dönemi, gençlerin yaşamlarının en önemli dönemlerinden biridir. Mezuniyetleri, iş hayatının ya da işsizlik hayatının başlangıcı olmaktadır. İş seçimi, gerçek hayattaki rolünü almasına yönelik planları,

yaşadığı arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumluluklar kişide kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak görülebilmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2004: s.3).

Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin başında işgücü piyasası ile ilgili deneyim ve işsizliğe ve işe ilişkin algıları gelmektedir. Türkiye’de işsizlik konusu, bireylerin eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Tablo 1 de, genç nüfus olarak kabul edilen 15-24 yaş grubunun yıllar itibariyle eğitim durumuna göre işsizlik oranları gösterilmektedir. Buna göre, bu yaş grubunda en yüksek işsizlik oranı, yüksek okul ve fakülte mezunları arasında görülmektedir. 2009 yılı itibariyle, yüksek okul ve fakülte mezunları arasında işsizlik oranı %33,2 iken, genel lise mezunları arasında bu oran %30,6 ve lise dengi meslek okullarından mezun olanlar arasında %27,6 olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 1. Eğitim Durumuna ve Dönemlere Göre 2000- 2009 Yılları Arası İşsizlik Oranları (15-24 yaş grubu) (%)

	Okuma-yazma Bilmeyen(%)	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen(%)	İlkokul (%)	Ortaokul veya dengi meslek okul(%)	Genel lise(%)	Lise dengi meslek okul(%)	Yüksek okul veya fakülte (%)	İlköğretim (%)
2009	19,5	23	17,9	21,6	30,6	27,6	33,2	22,4
2008	11	19,8	14,3	18,7	25	20,8	29,8	17,9
2007	16,7	17,3	14,7	19,3	23,5	22,6	28,5	16,8
2006	12	15,1	14,1	17,7	25,2	21,1	27,4	14,6
2005	10,3	15,6	13,6	18,6	25	25,2	30,6	14,1
2004	8,3	12,1	12,6	19	26,3	29	40,1	12,3
2003	18,1	30,2	15,3	19,7	25,9	23,8	38,8	11,4
2002	11,5	15,7	12,4	20,7	26,8	28	38,3	10,7
2001	8,7	14,4	10,6	17,7	24	25,5	30,7	9,6
2000	5	11	8,3	13,7	20,6	20,8	28,3	10,3

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul>

Yaş grubu itibarıyla kendisine özgü ve işgücü piyasasının yapısına bağlı çeşitli nedenleri olan genç işsizliği, gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde yaşanan işsizlik oranının daha da üzerinde dikkat çekici olarak sıkıntı yaratmaktadır. Özellikle, 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olması, daha önce bir iş tecrübesine sahip olmamaları nedeniyle işverenler tarafından ek maliyet yaratmaları yüzünden tercih edilmemeleri, işgücü piyasasını yeterince tanımamaları, eğitim sistemi ile

işgücü piyasası arasında etkin bir bağın kurulamaması gibi sebepler dolayısıyla genç işsizlik oranları, genel işsizlik oranlarından iki katı yüksek olmaktadır (Uyanık ve Bedir, 2006: s.3). Dünya Bankası Türkiye ile ilgili hazırlamış olduğu bir raporda (2005), Türkiye’de eğitilmiş gençler arasında işsizliğin önemli bir problem olduğuna, 20-24 yaş arası üniversite ve yüksek okul mezununun %39’unun iş aradığına vurgu yapılmaktadır (Ercan, 2007: s.32). Son yapılan hane halkı araştırmasına göre, 15-24 yaş arasındaki genç nüfusta işsizlik oranı ise % 20,6’dan % 24,3’e çıkmıştır. Başka bir deyişle yaklaşık her 4 gençten 1’inin işsiz olduğu belirlenmiştir. İşsizlik oranı 2009 Ocak’ta %15,5, Şubat’ta %16,1, Mart’ta %15,8, Nisan’da % 14,9, Mayıs’ta % 13,6, Haziran %13, Temmuz’da % 12,8, Ağustos döneminde % 13,4 düzeyindeydi. Genç nüfusta işsizlik oranı ağustos döneminde % 23,5 iken Eylül döneminde % 24,3’e çıkarken bir önceki yıla göre 3,8 artış göstermiştir (www.bianet.org).

Genç işsizliği sadece ülkemizde değil, dünyada önemli bir sorun olarak görülmektedir. 15-24 yaş aralığında 1 milyar genç yaşamaktadır. Bunların % 89’u gelişmekte olan ülkelerdedir. Bunlardan yaklaşık 657 milyonu işgücüne katılırken 85 milyon genç işsizdir (Yentürk ve Başlevent, 2007: s.2) Türkiye’de genç işgücünün eğitim düzeyi yetişkin işgücünün eğitim düzeyine göre belirgin şekilde yükselmiştir. Bir başka deyişle işgücü pazarına yeni girenlerin eğitim düzeyi yükselmektedir. Bu gelişme eğitilmiş nitelikli işgücü gerektiren sektörlerle doğru olacak bir yönelime altyapı sağlayabilecektir. Bu sektörlerde istihdam sağlanamadığı durumda ise nitelikli-eğitilmiş işgücünün işsizlik oranı yükselebilecektir (Yentürk ve Başlevent, 2007: s.10).

Genç işsizliğinin ülkemizde bir sorun alanı olması, eğitim gören gençler arasında daha eğitimlerini tamamlamadan bir kaygı yaşamalarına yol açmaktadır. Özellikle üniversite öğrencileri arasında, mezun olduklarında iş bulamayacakları endişesi, kaygı düzeylerinin artmasına yol açmaktadır. Bu kaygı düzeyi, gençleri ruhsal yönden yıpratmaktadır. Okuldan iş dünyasına geçiş süreci yaşayan genç insanların işsizlik karşısında ruhsal çöküntü yaşadıkları, işsizlik süreci arttıkça zihinsel hastalıklarda, kalp-damar hastalıklarında şikâyetler artarken hapse girme, intihar eğilimi, cana kast gibi sosyal içerikli sorunların da çoğaldığı anlaşılmaktadır (Statt, 1994).

2. UYGULAMA

2.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, üniversite son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini tespit etmek, ayrıca kaygı düzeylerinin iş bulma ümidi, iş deneyimi, iş önceliği gibi işgücü piyasasına

ait beklenti ve deneyimlerle ilişkisini ve cinsiyet açısından kaygı düzeyleri arasındaki farklılığı tespit etmektir.

Çalışmada kullanılan araçlar ise şu şekildedir:

Kişisel Bilgi Toplama Formu: Araştırmada, öğrencilerin fakülte, bölüm, cinsiyet, yaş, aile geliri, akademik başarı, iş bulma endişesi, iş deneyimi, iş önceliği gibi 15 sorudan oluşan kişisel bilgi toplama formu kullanılmıştır.

Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği: (State-Trait Anxiety Inventory -STAI). Ölçek, bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından 1964 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin, Türkçe güvenirlik ve geçerlik çalışmaları Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçeklerin test-tekrar test değişmezlik katsayıları Sürekli Kaygı Ölçeği için .73 ile .86, Durumluk Kaygı Ölçeği için .16 ile .54 arasında; alfa korelasyonları ile hesaplanan iç tutarlılık ve test homojenliğini yansıtan katsayılar Durumluk Kaygı için .83 ile .92, Sürekli Kaygı için .86 ile .92 bulunmuştur (Öner, 1997: s. 368). Durumluk-sürekli kaygı envanteri, 14 yaşından yukarı olan gençler ve yetişkinlerde kaygıyı ölçmektedir. Bir tür kendini değerlendirme türü olan ölçek, kısa ifadelerden oluşan 40 maddeyi içermektedir. 20 maddelik durumluk kaygı ölçeği ile 20 maddelik sürekli kaygı ölçekleri birbirinden bağımsızdır. Ölçeğin içerdiği ters maddelerde puanlar tersine çevrilmek kaydıyla, bütün maddeler 1-4 arası puanlanmakta, artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişebilir. Puanın büyük olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu, küçük puan kaygı seviyesinin düşük olduğunu işaret eder.

Spielberger; durumluk kaygıyı (state anxiety) kişinin özel durumları tehdit edici olarak yorumlaması sonucunda oluşan, şiddeti ve süresi, algılanan tehdidin miktarı ve kişinin tehlikeli durum yorumunun kalıcılığıyla ilişkili, sürekli karşılaşılmayan olaylarda bireyin gösterdiği geçici duygusal tepkiler olarak ifade eder. (Özusta, 1995: 33). Bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissedilen subjektif korkudur. Stresin yoğun olduğu zamanlar durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme olur. Sürekli kaygı (Trait Anxiety/Chronic Anxiety) bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Kişinin içinde bulunduğu durumu stresli olarak algılaması normal olan bir durumu tehlikeli ve öz değerlerinin tehdit edildiğinin zannedilmesi sonucu oluşan kaygıdır (Öner ve Compte, 1983: 2).

Anket formu 2008-2009 güz eğitim dönemi içerisinde üniversite de öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencilerine gönüllü katılım esasına göre uygulanmıştır. Toplam 350 anket öğrencilere doğrudan dağıtılmış ve toplanan anketlerden 35 tanesi eksik veri içerdiği için araştırmaya dâhil edilmemiş, analizler 315 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri, bilgisayarda SPSS programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans dağılımları, t testi, F testi kullanılmıştır. Veriler değerlendirilirken “Kolmogorov Smirnov Testi” ile normal dağılıma uygunluğu araştırılmış ve durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerinden elde edilen verilerin normal dağılıma uyduğu ($p>0,05$) gözlemlenmiştir.

2.2. Bulgular

Tablo 2, katılımcıların cinsiyet, fakülte, iş önceliği, iş deneyimi ve iş bulma ümidi ile ilgili frekans dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Bazı Değişkenler Açısından Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	126	40
Kadın	189	60
Fakülte/Yüksekokul		
İİBF	185	58,7
Mühendislik	25	7,9
Ziraat	40	12,7
Eğitim	24	7,6
Meslek Yüksek Okulu	41	13
İş Önceliği		
Para kazanmak	109	34,6
Sosyal güvenceye sahip olmak	56	17,8
Statü sahibi olmak	69	21,9
Topluma yararlı insan olmak	36	11,4
Kendini gerçekleştirmek için bir araç	45	14,3
İş Deneyimi		
Var	213	67,6
Yok	102	32,4
İş Bulma Ümidi		
Evet	260	82,5
Hayır	55	17,5
Toplam	315	100,0

Tablo 2’den görüldüğü üzere, çalışmaya katılanların %40’ı erkek, %60’ı ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Ankete katılanların fakülte/görece dağılımına baktığımızda, %40’ı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İ.İ.B.F), %12,7’si Ziraat Fakültesi, %7,6’sı Eğitim Fakültesi, %7,9’u Mühendislik Fakültesi öğrencisi iken, %13’ü ise Meslek Yüksekokulu

öğrencilerinden oluşmaktadır. Yine ankete katılanların iş önceliği ile ilgili verilere baktığımızda en önemli önceliğin maddi kazanç olduğu (%34,6), ardından statü sahibi olmak (%21,9) ve sosyal güvenceye sahip olmanın (%17,8) geldiği dikkati çekmektedir. Sarıkaya ve Khorshid (2009)'in üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada da araştırmaya katılanların %34,3'ü seçmiş oldukları meslekte çalışmanın kendilerine para kazandıracağı için ve %19.1'i toplumda yüksek statülü bir meslek sahibi olmak için o mesleği seçtiklerini belirtmişlerdir. Türkiye'de işgücü piyasasında işsizliğin özellikle gençler arasında yaygın olması bu sonuçlara neden olmuş olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmı mezun olduktan sonra iş bulma ümidi olduğunu belirtmektedir (%82,5). Karaman (2009) üniversite son sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %50'sinin işsiz kalma korkusu yaşadığını tespit etmiştir. Turgut ve diğerleri (2004) nin yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %72,3'ü mezun olduktan sonra istihdam kaygısı yaşamaktadır. Gizir (2005) çalışmasında son sınıf öğrencileri arasında iş bulamama kaygısı yaşayanların oranını %27 olarak tespit etmiştir. Bu çalışmamızda iş bulma ümidi olmayanların oranının literatürdeki diğer çalışmalardan düşük çıkmasının nedeni, araştırmaya dâhil olan öğrencilerin %67,6'sının iş deneyimi olmasına bağlı olabilir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında da tartışıldığı üzere iş deneyimi iş bulma yönündeki kaygıyı azaltmakta ve iş bulma ümidini artırmaktadır.

Tablo 3, katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyi ortalamalarını göstermektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Durumluk ve Sürekli Kaygı Ortalamaları

Değişken	Ortalama	Standart sapma	Minimum değer	Maksimum değer
Durumluk kaygı	41,67	10,60	20	74
Sürekli kaygı	42,08	8,53	20	66

Tablo 3'te görüldüğü üzere, katılımcıların durumluk kaygı ortalaması $41,67 \pm 10,60$ ve sürekli kaygı ortalaması $42,08 \pm 8,53$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet						Testler	
	Erkek			Kadın			t testi	p
	N	Ort.	S.sapma	N	Ort.	s.sapma		
Durumluk Kaygı	126	38,88	9,10	189	45,53	11,13	-3,901	,000
Sürekli Kaygı	126	38,83	6,96	189	44,24	8,80	-5,797	,000

Gençlerin kaygı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırdığımızda (Tablo 4), kız öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları erkek öğrencilerden yüksektir ve aradaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p < 0.05$). Üniversite öğrencileri ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda farklı bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin; Ceyhan (2004), Gündoğar ve diğerleri (2007), Duman ve diğerleri (2009), Şahin (2009) ve Ghaderi ve diğerlerinin (2009) yapmış oldukları çalışmalarda erkek öğrencilerin kaygı puanları kız öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Çakmak ve Hevedanlı (2004) çalışmasında kız öğrencilerin kaygı puanları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuş ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Akgün ve diğerleri (2007), Canbaz ve diğerleri (2007), Karagün ve Çolak (2009) ve Karaman (2009) yapmış oldukları çalışmalarda kız öğrencilerin kaygı puanları erkek öğrencilerden yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu alanda yapılan çalışmalardan bir kısmında ise cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Üngören, 2007; Arslan, 2007; Tümerdem, 2007, Genç, 2008; Doğan ve Çoban, 2009).

Öztürk (2008) çalışmasında durumluk kaygı açısından erkeklerin kaygı düzeylerini kız öğrencilerden yüksek bulurken, sürekli kaygı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, Çakmak ve Hevedanlı (2004); Canbaz ve diğerleri (2007); Akgün ve diğerleri (2007); Karaman (2009) ve Karagün ve Çolak (2009)'ın çalışmalarıyla paralellik gösterdiği söylenebilir. İşsizlik, hem kadınlar hem erkekler için iyilik halini tehdit edicidir. Ancak bazı araştırmalarda işsizliğin evli kadınlara daha az acı verdiği bulunmuştur. Bekârlarda ise ücretli iş, iyilik halini düzeltmektedir (Statt, 1994). Çalışmalar arasında cinsiyet açısından farklı bulgular elde edilmesi, araştırma yapılan örneklem özelliklerinin farklı olması, kullanılan kaygı ölçeğinin farklı olması ve kızların yetiştikleri yer gibi araştırma kapsamına alınmayan gizil değişkenler gibi faktörlerden kaynaklanabileceği söylenebilir (Doğan ve Çoban, 2009: s.166).

Bu çalışmada kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olmasının, toplumsal değer yargılarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ülkemiz

koşullarında erkekler toplumun değerleri doğrultusunda daha özgür bir yaşam sürdürürken kızlar üzerinde ailenin ve yaşadıkları çevrenin daha etkili olduğu bilinmektedir (Karaman, 2009: s.39). Ayrıca, kızların aile ve toplumdaki rolleri ve ailelerin beklentileri, onların daha çok gerginlik ve kaygı yaşamalarına neden olmaktadır (Şahin ve Tunçel, 2008: s. 48). Ayrıca kadınların ayrıntılı düşüncelere sahip olmaları ve duygusal yaklaşımları üniversitede okuyan kız öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarının artmasında etkili olduğu düşünülebilir (Karagün ve Çolak, 2009: s.355).

Tablo 5. Öğrencilerin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi Puanlarının İş Bulma Ümitlerine Göre Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Ölçekler	İş Bulma Ümidi						Testler	
	Var			Yok			t testi	p
	N	Ort.	S.sapma	N	Ort.	s.sapma		
Durumluk Kaygı	260	40,46	10,26	55	47,40	10,38	-4,544	,000
Sürekli Kaygı	260	41,11	8,25	55	46,67	8,38	-4,525	,000

Çalışmada ayrıca, mezun olduktan sonra iş bulma ümidi olanlar ile iş bulma ümidi olmayanlar arasındaki durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan bu analiz sonrasında (Tablo 5), iş bulma endişesi olanların, hem durumluk hem de sürekli kaygı düzeyleri iş bulma endişesi olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Doğan ve Çoban (2009)'ın eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada da, iş bulma konusunda karamsar olanların daha fazla kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Yine, Karaman (2009) sağlıklı ilgili öğrenim gören 372 son sınıf öğrencisi üzerinde yapmış olduğu çalışmada da, mezun olduktan sonra iş bulabilme açısından kaygısının çok fazla olduğunu belirten öğrencilerin durumluk kaygı puan ortalamaları diğer gruplara oranla biraz daha yüksek bulunsa da, gruplar arasında anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p>0$). Mezun olduktan sonra iş bulma açısından çok fazla kaygısı bulunan öğrencilerin sürekli kaygı puan ortalaması da diğerlerine göre daha yüksek olup, hiç kaygısı olmayan öğrencilerin sürekli kaygı puan ortalaması ile aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 6. Öğrencilerin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi Puanlarının İş Deneyimlerine Göre Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Ölçekler	İş Deneyimi						Testler	
	Var			Yok			t testi	p
	N	Ort.	s.sapma	N	Ort.	s.sapma		
Durumluk Kaygı	213	41,27	10,41	102	42,50	10,99	-,958	,339
Sürekli Kaygı	213	41,28	8,24	102	43,75	8,91	-2,426	,016

Araştırmaya katılanların herhangi bir iş deneyimine sahip olup olmadıkları ile durumluk ve sürekli kaygı arasında bir fark olup olmadığına baktığımızda, iş deneyimine sahip öğrencilerin durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri herhangi bir iş deneyimi bulunmayan öğrencilerin kaygı düzeylerinden daha düşük bulunmuştur (Tablo 6). Ancak durumluk kaygı düzeyleri açısından bu farklılık anlamlı bulunmamış ($p>0,05$), sürekli kaygı düzeyleri açısından ise bu farklılık anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Üniversite öğrenimi esnasında stajlar vasıtasıyla veya part-time veya tam süreli çalışmalarla işgücü piyasasında iş deneyimi kazanmak, öğrencilerin kaygısının azalmasına neden olmaktadır. Bu açıdan iş deneyimi, öğrencilerin işe giriş süreci hakkında bilgi ve deneyim kazanması, sektörü yakından tanınması, üniversitede öğrenmiş olduğu teorik bilgileri uygulamaya aktarmasına ve iş dünyası ile ilgili bir sosyal ilişki ağı kurmasına neden olmaktadır. Bu durumun, öğrencinin iş bulma konusunda kendine olan güvenini arttırdığını ve mezun olduktan sonra iş bulma yönündeki kaygısını azalttığını söyleyebiliriz.

Tablo 7. Öğrencilerin İş Önceliklerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı Puan Ortalamaları

İş önceliği	Durumluk Kaygı	Sürekli Kaygı
Para kazanmak	42,08±10,53	42,80±7,76
Sosyal güvenceye sahip olmak	44,71±9,69*	44,76±8,09*
Statü sahibi olmak	41,44±11,87	42,14±9,86
Toplum yararlı insan olmak	38,38±10,79*	38,44±7,48*
Kendini gerçekleştirmek için bir araç	39,86±8,82	39,80±8,23*
Testler	F: 2,433 p: 0,047	F: 4,188 p: 0,003

Kaygı düzeylerinin iş önceliğinde farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla yapılan F testine göre (Tablo 7), iş önceliğini “sosyal güvenceye sahip olmak” olarak belirten öğrencilerin durumluk kaygı

düzeyinin iş önceliğini “topluma yararlı insan olmak” olarak belirten öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiş ve bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Sürekli kaygı düzeyi açısından baktığımızda ise, iş önceliği “sosyal güvenceye sahip olmak” olan öğrencilerin kaygı düzeyinin iş önceliğinin “topluma yararlı insan olmak” ve “kendini gerçekleştirmek için bir araç” olarak belirtenlere oranla daha yüksek olduğu anlaşılmış ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İş önceliği açısından üniversite öğrencilerinde en önemli kaygı yaratıcı etkenin sosyal güvenceye sahip olmak olduğunu söyleyebiliriz.

3. SONUÇ

Artık üniversite eğitimi alanların sayısı çarpıcı bir biçimde artmaktaysa da istihdam imkânı daralmaktadır. Öyle ki mezuniyet sonrası birkaç yıl iş bulamayan gençlere rastlamak sıradanlaşmaktadır.

Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kaygı ve umutsuzluklarını etkileyen faktörlerden en önemlisi gelecek ve iş bulma endişesidir. Özellikle Türkiye’de gençler ve eğitilmiş işgücü içerisinde işsizliğin yaygın olması bu kaygı ve umutsuzluğun daha da artmasına neden olmakta, işsizlik hata ve beceriksizlik ya da utanç kaynağı olan bir kusur gibi değerlendirilmektedir. Üniversite son sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapılan bu çalışmada da, mezun olduktan sonra iş bulma konusunda ümidi olmayan öğrencilerin sürekli ve durumluk kaygı ile umutsuzluk düzeyleri, iş bulma konusunda ümidi olanlara göre oldukça yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmalarda ise, kız öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Oysa yapılan bazı araştırmalarda erkeklerin kaygı düzeylerinin kızlardan daha yüksek bulunduğu görülmüştür. Toplumda egemen olan değer yargıları, toplumun kadınlardan beklediği rol ve beklentiler gibi bir dizi faktörün bu farklılık üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen en önemli bulgulardan biri, işgücü piyasasında kısa süreli de olsa herhangi bir iş deneyimi olan öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeyinin daha düşük çıkmasıdır. Öğrenim süreci içerisinde stajlarla veya kısa süreli veya tam süreli çalışmalarla öğrencilerin iş tecrübesi kazanması, öğrencilerde bu tecrübelerinin işe girişlerini kolaylaştıracakları ve örgüte kolay uyum sağlayacakları algısına neden olmakta ve bu algı da öğrencilerin genel ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir.

Eğitim uzun dönemde işsiz kalma riskini düşürmektedir. Ancak Türkiye’de yeni mezun olan, lise ve üzeri eğitim almış yüksek sayıdaki genç

işgücünün istihdam olanaklarının düşük olduğu görülmektedir. Özellikle eğitimden istihdama geçişi kolaylaştıracak kurum ve politikalara gerek olduğu, örgün eğitim sisteminde edinilen niteliklerin işgücü piyasasının ihtiyaçları ile uyuşmadığı konusu ön plana çıkmaktadır (Yentürk ve Başlevent, 2007, s.1).

Kuşkusuz işsizlik tehdidi endüstrileşmiş ülke çalışanları için de artık hayatın bir parçası haline gelmiştir ve ne yazık ki bu sürecin toplum gözünde aklanması henüz tam anlamıyla gerçekleşmiş değildir. Gençler geleceğimize. Bu gerçek karşısında istihdam edilmeyi bekleyen genç bireylerin hem sosyal politikalar hem de toplum aracılığı ile korunması ve desteklenmesi gereği çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Özellikle genç nitelikli insan gücünün giderek daha çok işsiz olabildiği ülkemizde bu konu üzerinde önemle durulması ve sorunun çözümüne yönelik sosyal politikalar üretilmesi gerekmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akgün, A.; Gönen, S.; Aydın, M. (2007), “İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN:1304-0278 Bahar-2007 C.6 S.20 (283-299). www.e-sosder.com.
- Arslan, Ç. (2007), “*Üniversite Öğrencilerinin Sürekli Kaygı ve Kişisel Kararsızlık Düzeylerinin İncelenmesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Canbaz, S.; Sünter, A. T.; Aker, S.; Pekşen, Y. (2007), “Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler”, *Genel Tıp Dergisi*, 17(1): ss.15-19.
- Çakmak, Ö.; Hevedanlı, M. (2004), “Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler”, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Ceyhan, A. A. (2004), “Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi” *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004/1, ss.91-102.
- Doğan, T.; Çoban, A. E (2009), “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Eğitim ve Bilim*, Cilt 34, Sayı 153, ss.157-168.
- Duman, Ş.; Taşgın, Ö.; Özdağ, S. (2009), “Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi” *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11 (3), ss. 27-32.
- Ercan, H. (2007), “*Türkiye’de Gençlerin İstihdamı*”, Uluslar Arası Çalışma Ofisi, Ankara.
(www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/.../genclerinstihdami.pdf).

- Ghaderi, A.R., Venkatesh Kumar, G.; Sampath K. (2009), “Depression, Anxiety and Stress among the Indian and Iranian Students”, *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, January 2009, Vol. 35, No.1, pp. 33-37.
- Genç, H. (2008), “*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Durum Çalışması*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gizir, C.A. (2005), “Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, Aralık 2005, ss. 196-213.
- Gündoğar, D.; Gül, S. S.; Uskun, E.; Demirci, S.; Keçeçi, D.(2007), “Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi”, *Klinik Psikiyatri*;10, ss.14-27.
- Karagün, E.; Çolak, S. (2009), “Kpss Sınavına Hazırlanan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”, *6. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Haziran 2009, ss.350-361.
- Karaman, S. (2009), “*Sağlıkla İlgili Programlarda Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Koç, M.; Polat, Ü. (2006) “Üniversite Öğrencilerinin Ruh Sağlığı”, *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2 (www.InsanBilimleri.com).
- Sarıkaya, T.; Khorshid, L. (2009), “Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etkinlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), ss.393-423.
- Statt, D. A., (1994), “*Work, Non-Work And in-Between*” in *Psychology and The World of Work*, Great Britain: Antony Rowe Ltd.
- Şahin, C.; Tunçel, M. (2008), “Sınıf Öğretmenliği ve Beden Eğitimi Öğretmenliğinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikososyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 9, Sayı 2, ss.45-50.
- Şahin, C.(2009), “Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri”, *Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:27, ss.271-286.
- Öner, N. (1997), “*Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı*”, Boğaziçi Yayınları, 3.Baskı İstanbul.
- Öner, N.; Le Compte, A. (1983), “*Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*”, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 1 Baskı, İstanbul.
- Öztürk, A. (2008), “*Manisa Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Programı Öğrencilerinin Durumluk Ve Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*”

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Özusta, Ş. (1995), “Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), ss.32-44.
- Turgut, M.; Gökyürek, B.; Yenel, F. İ. (2004), “Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokullarındaki Antrenörlük Eğitimi Ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Bölümleri Seçme Nedenleri Ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma”, *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, ss.91-99.
- Tümerdem, R. (2007), “Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN:1304-0278 Bahar-2007 C.6 S.20 (32-45). www.e-sosder.com.
- Uyanık, Y.; Bedir, E. (2006), “*Rosetta Planının Analizi Ve Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Şartlarında Uygulanabilirliği*”, Ankara. (ab.calisma.gov.tr/belgeler/RosettaPlaniRapor-GaziUniversitesi.doc)99.
- Üngüren, E. (2007), “*Lise Ve Üniversitelerde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk Ve Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Antalya'da Bir Uygulama*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yentürk, N.; Başlevent, C. (2007), “*Türkiye'de Genç İşsizliği*”, Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırma Raporu, No:2.
- <http://www.bianet.org> (Erişim: 05.04.2009)
- <http://www.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul> (Erişim: 05.05.2009).